

BORDERTIPS VAN DE CHEF

SUCCESSION
PLANTING
Deel 1

Met slimme plantencombinaties kun je op één en dezelfde plek een langdurige, opeenvolgende bloei realiseren. De Britten noemen dit 'succession planting'. Fergus Garrett, de 'head gardener' van de bekende Engelse tuin Great Dixter, is er een meester in. Modeste Herwig ging bij hem op bezoek en noteerde zijn tips en adviezen.

VOORBEELD: een border van Fergus van het vroege voorjaar tot en met het begin van de zomer.

In deze verhoogde border bloeien in april narcissen, tulpen, primula's en wolfsmelk. *Aubrieta* en vergeet-mij-nietjes groeien tussen de stenen van de keerwanden. Hiertussen

LINKER-PAGINA

Felle kleuren in de Long Border met wilde gladiolen, oosterse papavers en sieruien.

DEZE PAGINA

Boven | De Long Border in april met vooraan geelgerand blad van *Yucca filamentosa* 'Bright Edge' en een den (*Pinus mugo*).

Rechts | Head gardener Fergus Garrett.

Great Dixter was het huis van de fameuze Christopher Lloyd, die zijn leven wijdde aan zijn bijzondere tuin en kwekerij. Ook schreef hij inspirerende en vaak controversiële tuinboeken, artikelen en columns. Lloyd ontwikkelde een tuinkunst voor avontuurlijke tuiniers die het maximale uit hun tuin willen halen. Dankzij een uitgekiende mix van bomen, heesters, klimplanten, vaste planten, bolgewassen en een- en tweejarigen wordt in de borders van Great Dixter de ene opvallende bloeier direct opgevolgd door een iets later bloeiende plant. De verschillende 'lagen' die op deze manier zijn gecreëerd, houden de borders bijna het hele jaar aantrekkelijk.

In lagen

Lloyd overleed in 2006, maar zijn vriend en 'head gardener' Fergus Garrett tuiniert nog steeds op Great Dixter. Garrett deelt zijn kennis en ervaring graag met anderen en organiseert regelmatig studiedagen, workshops en lezingen. Mede hierdoor is de tuin van Great Dixter uitgegroeid tot een internationale ontmoetingsplaats

voor tuinliefhebbers en -professionals.

"Het principe van planten in lagen kun je in elke tuin toepassen, dus ook als je niet veel ruimte hebt", zegt Fergus. "Soms is er maar weinig voor nodig. Als je bijvoorbeeld sneeuwkllokjes tussen de hosta's plant, breng je een tweede laag aan, waardoor er op die plek van februari tot in het najaar wat te beleven valt. Sneeuwkllokjes kun je ook aan de voet van een heester planten. Als ze na de bloei worden opgevolgd door een vaste plant, creëer je nog een derde laag." Fergus ♦♦

verschijnen al de bladeren van soorten die in mei gaan bloeien: margrietten, wilde gladiolen, ooievaarsbek en smeerwortel. Daarna volgen daglelies, toortsen, venkel, teunisbloem en kaardebol voor de zomerperiode. Half mei worden hier nog zonnebloemen, afrikaantjes en kattenstaartamarant bij geplant.

LAAT VOORJAAR

BEGIN ZOMER

VIJF LAGEN

Een seizoenborder is moeilijk in een beplantingsschema te vangen. Daarom worden er verschillende lagen getekend, die gemakkelijk over elkaar gelegd kunnen worden.

LAAG 1: structuurplanten en belangrijke vaste planten

LAAG 2: bolgewassen

LAAG 3: zelfzaaiers

LAAG 4: perkplanten voorjaar/vroege zomer

LAAG 5: perkplanten zomer/najaar

LEGENDA

LAAG 1

- Papaver orientale*
Goliath Group
- Geranium* 'Ann Folkard'
- Rosa* 'Perle d'Or'
- Salvia nemorosa*
'Ostfriesland'
- Santolina pinnata*
subsp. *neapolitana*

LAAG 2

- Tulipa*
- Hyacinthus orientalis*
'King of the Blues'
- Allium cristophii*
- Allium giganteum*
- Camassia leichtlinii*
subsp. *suksdorfii* 'Electra'
- Cyclamen hederifolium*

LAAG 3

- Myosotis sylvatica*
- Viola odorata*
- Primula vulgaris*

LAAG 4

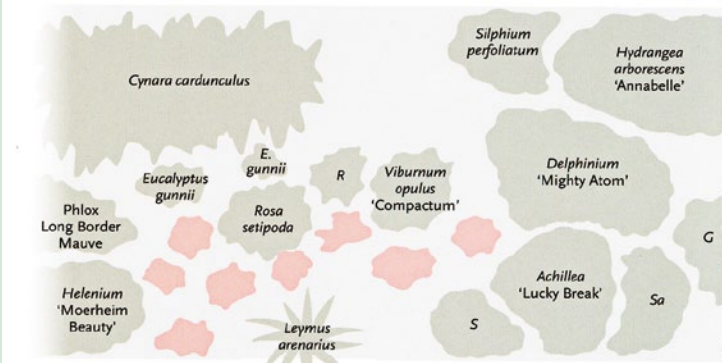
- Ammi majus*
- Dianthus* 'Ideal Crimson'
- Dianthus* 'Ideal Violet'

LAAG 5

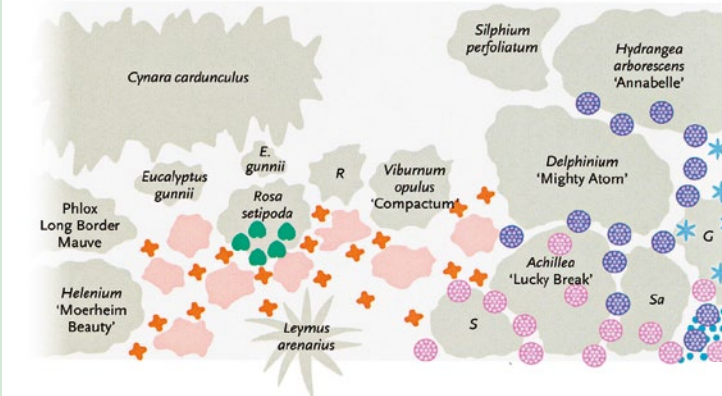
- Canna* × *ehemaniai*
- Canna*
'General Eisenhower'
- Salvia coccinea*
'Lady in Red'
- Ipomoea lobata*
(syn. *Mina lobata*)

Uit: *Succession Planting for adventurous gardeners*. Christopher Lloyd. BBC Books

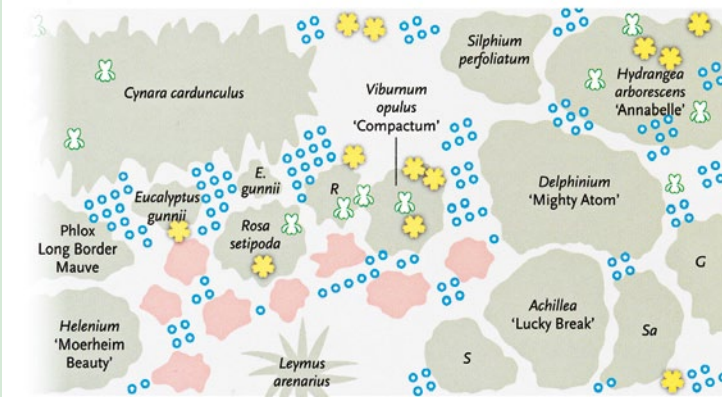
Boven | *Geranium psilostemon* is een blikvanger in deze border. Links vooraan staat uitgezaaide slaapbol.

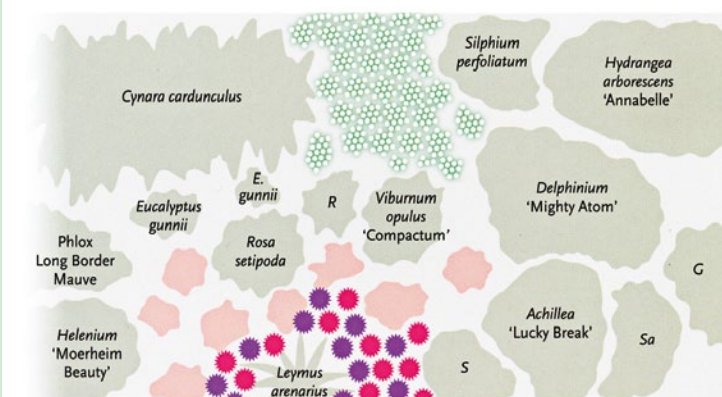
1
2

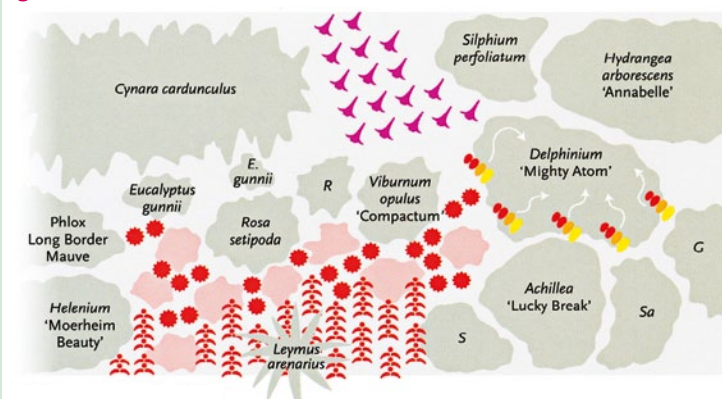
3

4

5

VOORBEELD: de manier van aanplanten door Fergus.

A | Vergeet-mij-nietjes, tulpen en vingerhoedskruid zorgen ervoor dat de border op deze plek mooi is van april tot juli. **B** | Bij het beplanten van een border wordt ruimte opengelaten voor bloembollen en eenjarigen. **C** | De tulpenbollen worden op 20 cm afstand van de vaste planten geplant, zodat het tulpenblad de vaste plant zo min mogelijk hindert.

wijst hierbij op *Pachyphragma macrophylla*, een sterke, wintergroene schaduwplant, die van maart tot mei bloeit. "Het aantal lagen kun je naar believen uitbreiden. In een border maak je bijvoorbeeld een groep van drie soorten, die na elkaar van maart tot en met mei bloeien. Zo heb je drie lagen. Zet je daar nog een combinatie voor van twee planten die mooi zijn van juni tot in de herfst, dan heb je vijf lagen in plaats van drie.

Het belangrijkste gereedschap bij het bedenken en beoordelen van een geslaagde plantencombinatie zijn je ogen. Hoe gedraagt een plant zich door de seizoenen heen? Wat wil je dat een plant doet? Moet hij fraai blad hebben in het voorjaar of gaten vullen in mei-juni? Of zoek je een plant die aan het eind van de zomer een andere plant met vroeg afstervend blad kan camoufleren? Kijk altijd naar de hele plant: de groeiwijze, de bladeren, de bloeitijd en het eventuele wintersilhouet. Het wintersilhouet heeft trouwens ook in het vroege voorjaar nog waarde. Wij knippen alle dode stengels zo laat mogelijk weg vanwege de bijzondere contrasten tussen dode en levende plantendelen."

Goed huwelijk

In de borders van Great Dixter wordt regelmatig geknipt. De planten moeten voldoende ruimte hebben om zich goed te kunnen ontwikkelen. Sommige vaste planten, bijvoorbeeld *Thalictrum*, worden na de bloei zelfs bijna helemaal gekortwiek. Dit is niet schadelijk voor de plant en zo ontstaat er weer ruimte voor late bloeiers. "De meest geslaagde plantencombinaties zijn als een huwelijk tussen twee soorten. Planten die aan elkaar gewaagd zijn en elkaar niet beconcurreren. Een goed voorbeeld is de combinatie van de weidekervel (*Anthriscus sylvestris* 'Ravenswing'), met heel fijn blad, en de wat plompere oosterse papaver. Deze twee planten houden elkaar mooi in evenwicht.

Bij het samenstellen van combinaties is het belangrijk om te letten op verschillen in concurrentiekracht. Sommige planten verdragen geen competitieve types in hun nabijheid. Floxen, bijvoorbeeld, hebben ruimte om zich heen nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen." Ook bij combinaties met bolgewassen is concurrentie

LINKER-PAGINA

1 | *Rodgersia pinnata* 'Maurice Mason' (links op de voorgrond) is volgens Garrett de beste rodgersia.

2 | *Pachyphragma macrophylla* doet het prima onder struiken.

DEZE PAGINA

3 | *Geranium* 'Anne Thomson'.

4 | Tulp 'Negrita' heeft smal blad.

5 | *Hemerocallis* 'Marion Vaughn' tussen onder andere *Ammi majus*, *Eryngium*, *Phlox amplifolia*, *Verbascum* en *Miscanthus floridulus*.

een aandachtspunt. Van laagblijvende bolgewassen als krokus en *Scilla* hebben vaste planten geen last. En van kleinbloemige narcissen, met vaak fijn blad, ook niet. Maar bij de tulpen ligt dat anders. Soorten met breed, overhangend blad kunnen de opkomende scheutjes van de vaste planten verstikken. 'Killer leaves' noemt Fergus ze. Daarom gebruikt hij het liefst tulpen als 'China Pink', 'Negrita', 'Red Georgette' en 'Daydream', die relatief smal blad hebben, of botanische soorten als *Tulipa linifolia*.

De juiste planten

"Het loont de moeite om jezelf goed te informeren bij de keuze voor een bepaalde soort of cultivar", zegt Garrett. "De ene variëteit is beter dan de andere. Zo hebben *Geranium psilostemon* en *Geranium* 'Anne Thomson' allebei hardroze bloemen met een zwart hartje, maar 'Anne Thomson' is duidelijk beter. Niet alleen omdat hij veel langer bloeit, maar ook omdat hij minder concurreert met andere planten.

Zoek je een lichtgele daglelie, ga dan voor *Hemerocallis* 'Marion

Vaughn', want dit is de beste." Bij de rodgersia's is *Rodgersia pinnata* 'Maurice Mason' favoriet ("deze cultivar blijft heel lang mooi"). Van de heleniums raadt Fergus 'Sahin's Early Flowerer' aan omdat die het langst bloeit. Verder moet je natuurlijk ook weten welke verzorging een plant nodig heeft. "Van *Geranium x riverleaianum* 'Russell Prichard' heb je bijvoorbeeld alleen plezier als je de pollen elke drie jaar opnieuw plant. Doe je dat niet, dan gaat de bloei achteruit."

Ankers

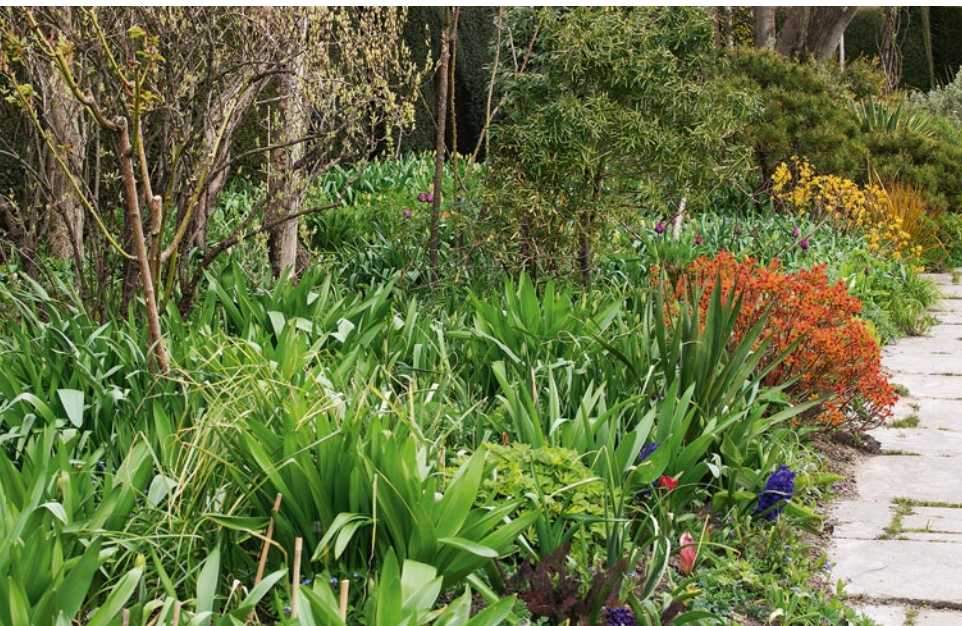
Door het planten in lagen creëer je een langere bloeitijd. Maar Fergus bedoelt er ook nog iets anders mee: het woord 'laag' verwijst ook naar de verschillende functies die de planten in een border kunnen vervullen. "De basis van elke border in Great Dixter wordt gevormd door planten met een opvallende en duidelijke structuur. Ze vormen een anker voor de rest van de beplanting. Het ♦

Foto: Visionspictures.com

Foto: GAP Photos

gantissima' en *Spiraea japonica* 'Goldflame', met van oranje naar groengeel verkleurend blad. "Op zichzelf is dit misschien niet zo'n bijzondere struik, maar tussen andere planten geeft hij een heel apart effect."

Plekken openhouden

In de borders houdt Fergus plekken open voor eenjarige perkplanten en planten die zich mogen uitzaaien. Deze zogenaamde 'pockets' bieden ruimte aan judaspenning en vergeet-mij-nietjes. Ook *Aubrieta*, de randjesbloem (*Arabis*), muurbloemen (*Erysimum*) en het vingerhoedskruid (*Digitalis*) vinden daar een plekje. Soms wordt er wel drie keer per jaar op dezelfde plek bij geplant. "Dit vraagt natuurlijk veel tijd, maar het resultaat is er dan ook naar. De mogelijkheden om te combineren zijn eindeloos en hierdoor kan een border er elk jaar weer anders uitzien." *

Tekst Modeste Herwig

Beeld MHGP/Modeste Herwig e.a.

Boven | *Spiraea japonica* 'Goldflame' (oranje blad, midden rechts) is een van de ankers in de Long Border.

Onder | Oosterse papavers hebben weinig last van de weidekervel (*Anthriscus sylvestris* 'Ravenswing').

blad is hierbij het belangrijkste, omdat dit voor een lange tijd aanwezig is. Grote bladeren, zoals van *Rodgersia*, geven het oog houvast. Ze contrasteren bovendien mooi met het fijne blad van siergrassen en bamboes. Ook een beperkte hoeveelheid gekleurd en bont blad wordt toegepast. Wintergroene heesters zijn ook heel waardevol. Bij heel gewone struiken als *Euonymus fortunei* 'Silver Queen' en *Prunus laurocerasus* 'Otto Luyken' valt pas op hoe prachtig ze zijn als je ze combineert met andere planten."

Bladverliezende struiken kunnen ook uitstekende structuurplanten zijn. Fergus noemt *Cornus alba* 'Ele-

Dit was de eerste aflevering van een driedelige serie over de borders van Great Dixter (www.greatdixter.co.uk). In deel II (julinummer) meer over het observeren van planten, planten die lang mooi zijn en de toepassing van klimmers.

Op 6, 13, 20 en 27 juni geeft Modeste Herwig een workshop Seizoenenborder in haar eigen tuin in Soest. Van 10-16 uur. Voor meer informatie: www.modesteherwig.eu.

FERGUS' BLOEI-NA-BLOEITIPS

Foto: GAP Photos

Foto: Shutterstock

Foto: GAP Photos

COMBINATIE 1: Boerenkrokus (*Crocus tommasinianus*), sierkers *Prunus tenella* en *Centaurea montana* volgen elkaar in bloei op. De prunus wordt regelmatig gesnoeid.

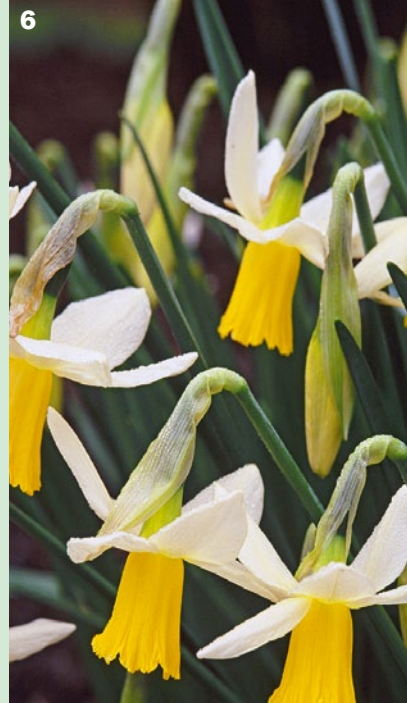
1 | *Crocus tommasinianus* en sneeuwkllokjes onder *Prunus tenella*. 2 | *Centaurea montana*. 3 | *Prunus tenella*.

Foto: iBulb

Foto: iBulb

Foto: GAP Photos

Foto: GAP Photos

COMBINATIE 2: Plant *Scilla bifolia* 'Rosea' tussen de knollen van *Crocosmia*.

4 | *Scilla bifolia* 'Rosea'.
5 | *Crocosmia*.

COMBINATIE 3:

Zet narcis 'Dove Wings' tussen pollen *Hemerocallis* 'Marion Vaughn'.

6 | Narcis 'Dove Wings'.
7 | *Hemerocallis* 'Marion Vaughn'.

Foto: iBulb

Foto: Mark Dixon

Foto: Martin Vicente

COMBINATIE 4: Combineer sneeuwkllokjes, de botanische tulp *Tulipa sprengeri* en de winterharde bellenplant *Fuchsia* 'Riccartonii'.

8 | Sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*). 9 | *Tulipa sprengeri*. 10 | *Fuchsia* 'Riccartonii'.